

Liber

am corpuscula infinite diuidi: cū tamē ad eas tenuitates vel minutias peruentū fuerit q̄s vītas meminim⁹ exiliores minutioresq; phātasias iam nō possum⁹ intueri: q̄uis rō nō desinat p̄sequi ac diuidere. Ita nulla corpalia nisi aut ea que meminimus aut ex his que meminimus cogitamus.

De mensura et numero et pondere quorū similitudo fit in memoria et visione et voluntate.

Capitulum XI.

Ed q̄z numerose cogitari p̄nt que si gillatim sunt imp̄ssa memorie: videtur ad memoriā mēsurā: ad visionē vero nūerus p̄tinere. Quia lz innūcrabil sit multiplicitas taliū visionū: singulis tñ in memoria p̄scriptus est intrāgressibilis modus. Mēsurā igit in memoria: in visioib⁹ numer⁹ apparet: sicut in ip̄is corpibus visibilib⁹ mēsurā que dā est: cui numerosissime coaptat sensus videntū: et ex vno visibili multoz cernentū format aspect⁹: ita vt etiā vn⁹ p̄pter duoz rū oculoꝝ numer⁹ plerūq; vnā rem geminatā specie videat: sicut sup̄ docuim⁹. In his ḡ rebus vñ visiones expr̄imunt q̄dā mensurā. In ip̄is aut̄ visionib⁹ numer⁹. Volūtas vero q̄ ista p̄iungit et ordinat: et quadā vnitāte copulat: nec sentiēdi aut cogitādi appetitū nisi in his rebus vñ visiones format acq̄scēs colocat ponderi similis ē. Quapropter hec tria mensurā: numer⁹ pond⁹ etiā in ceteris oibus reb⁹ animaduertēda p̄libauerim. Nūc interi volūtatē copulatricē rei visibilis atq; visiois q̄si pentis et plis: siue in sentiēdo siue in cogitādo: nec parentē nec plē dici posse: quōd valui et quib⁹ valui demōstrāui. Cū r̄ps admonet hāc eandē trinitatē in interiorē hoīe req̄rere: atq; ab isto d̄ quo tādiu locut⁹ sum aīali atq; carnali q̄ exterior: d̄: introitus tendē. Cū speram⁹ inuenire nos posse fm trinitatē imaginē dei conat⁹ n̄os illo ip̄o adiuuāte quem omnia: sicut res ip̄e indicat: ita etiā sctā scriptura in mēsurā et numero et pondere disposuisse restatur.

Explicit liber vndecimus

Incipiunt capitula libri duodecimi.

- i Quid sit q̄ etiā in aīo n̄ro intelligendū sit ad exteriorē hoīem pertinere.
- ii Corpales sensus cōes nobis esse cū pecorib⁹: sed p̄p̄iū esse hoīs de his q̄ sensu corporis cōprehendit secundum eternas iudicare rationes.
- iii Actiones corporales ita demum esse re-

ctas si eis regendis mentis intellectuale p̄fuerit

- iiii Quid intersit inter illud quo mens inclinatur ad temporalia et illud quo contemplatur eterna.
- v De opinione eorum qui coniugio masculi et femine et eorum proli diuinā comparant trinitatem.
- vi De homo non ad vniū in trinitate persone sed ad totius trinitatis imaginem sit creatus.
- vii De eo q̄d ap̄ls dicit virū esse imaginem dei: mulierē aut̄ gloriā viri
- viii Quibus p̄gressibus mens corporalium vsu et imagine delectata: ab eternorum contemplatione deficiat.
- ix De perniciose relicto cōmuni bono: priuata querantur.
- x Que sit humana temptatio: et q̄d p̄ctm̄ extra corpus habeat
- xi Quib⁹ demutatōib⁹ hō ab imagine dei in similitudinē pecoris delabatur
- xii De cōpabilis sit primoz hoīm p̄uariatione mens q̄ ad amorē t̄paliū sensu est tracta corporeo.
- xiii De eoz snia qui in vno hoīe mentē in persona viri: sensuz aut̄ corpis in persona mulieris accipiendū esse dixerunt.
- xiiii In que officia proprie sapientia et scientia dei dantur.
- xv De opinione platonis qua credidit aīa aliā vitam priusq; corporibus induerentur habuisse.

Aurelij augustini ep̄scopi de trinitate liber duodecimus incipit.

Quid sit q̄ etiā in aīo n̄ro intelligendū sit ad exteriorē hoīem pertinere. Ca. i.

Nunc videamus vbi sit quasi quoddam hominis exterioris ineriorisq; confinium. Quicquid enim habemus in animo commune cum pecore recte adhuc dicitur ad exteriorē hominem pertinere. Non enim solū corpus homo exterior: deputabitur: sed adiuncta quadam vita sua qua compages corporis et oēs sensus vigent: quibus instructus est ad exteriora sentienda. Quorum sensorum imagines infixę in memoria cum recordando reuisuntur: res adhuc agit ad exteriorē hominem pertinens. Atq; in his omnibus non distamus a pecore: nisi q̄ figura corporis non proni sed erecti sumus. Quia in re admonet

mur ab eo qui nos fecit ne meliore nostri parte. i. animo similes pecoribus simus: a quibus corporis erectione distamus: non ut in ea quae sublimia sunt in corporibus animi percipiamus. **N**am vel in talibus quae voluntatis appetere prosternere est animi. sed sicut corpus ad ea quae sunt excelsa corporum. i. ad caelestia naturaliter erectum est sic animus qui substantia spiritualis est: ad ea quae sunt in spiritualibus excelsa erigendum est non elatione superbia: sed pietate iusticie.

Corporales sensus communes nobis esse cum pecoribus: sed proprium esse hominis de his que sensu corporis comprehendit secundum eternas iudicare rationes.

Capitulum II.

Assunt autem et pecora et sentire per corporis sensus extrinsecus corporalia et ea memoria fixa reminisci: atque in eis appetere conducibilia fugere incommoda: verum ea notare: ac non solum naturaliter rapta: sed etiam de industria memorie commendata retinere: et in oblivione iamque labentia recordando: atque cogitando rursus imprimere: ut quemadmodum ex eo quod gerit memoria cogitatio format: sic et hoc ipsum quod in memoria est cogitatio firmeficitas etiam visiones hinc atque inde recordata quilibet sumendo: et quasi assumendo componere inspicere: quemadmodum in hoc rerum genere quae verisimilia sunt discernant a veris: in spiritualibus sed in corporeis. **N**ec atque huiusmodi quibus in sensibilibus atque in eis quae inde animus per sensum corporis traxit agant atque sentent: non sunt tamen rationis expertia: nec hominibus pecoribusque communia. **S**ed sublimioris rationis est iudicare de istis corporalibus: secundum rationes incorpales et sempiternas. **Q**ue nisi supra mentem humanam essent: incommutabiles profecto non essent: atque in his nisi subtingeret aliquid nostrum: non secundum eas possemus iudicare de corporalibus. **I**udicamus autem de corporalibus ex ratione dimensionum atque figurarum quam incommutabiliter manere mens novit.

Actiones corporales ita demum esse rectas si eis regendis mentis intellectuale presuerit.

Capitulum III.

Nihil vero nisi quod in actione corporali um atque temporalium tractandorum ita veritas: ut non sit nobis commune cum pecore rationale quidem est: sed ex illa rationali in mens substantia: qua subheremus intelligibili atque incommutabili veritati tanquam ductum et inferentibus tractandis gubernandisque deputatum est. **S**icut enim in omnibus pecoribus non inuentum est viro adiutorium simile illi: nisi de tractum de illo in coniugium formare: ita menti nostre qua superna et inter

na consulimus veritatem: nullum est ad usum reum corporali quantum natura hominis satis est simile adiutorium ex aie partibus que communes cum pecoribus habemus. **E**t ideo quiddam rationale nostrum non ad unitatis divortium separatum: sed in auxiliium societatis quasi derivatum in sui operis distincti officium. **E**t sicut una caro est duorum in masculo et femina: sic intellectum nostrum: et actionem vel consilium: et executionem vel rationem: et appetitum rationale: vel si quod alio modo significanti dici potest una mentis natura complectitur: ut quemadmodum de illis dictum est: erunt duo in carne una: sic de his dici possit: duo in mente una.

Quid iterum inter illud quod mens inclinatur ad temporalia: et illud quod preloquitur eterna.

Sen. 4.

Ubi. 5.

Ca. III.

Um igitur differimus de natura mentis humane de una quadam differimus: nec eam in hec duo quae commemorantur: nisi per officia geminamus. **I**taque cum in ea querimus trinitatem: in tota querimus: non separantes actionem rationalem in temporalibus a contemplatione eterno: ut tertium aliquid iam queramus quo trinitas impleatur. **S**ed in tota natura mentis ita trinitatem reperiri opus est: ut si desit actio temporalium cui operi necessarium sit adiutorium: propter quod ad hec inferiora administranda dirivetur aliquid mentis in una nusquam dispersita mente trinitas inveniatur. **E**t facta iam ista distributione in eo solo quod ad contemplationem pertinet eterno: non solum trinitas: sed etiam imago dei. **I**n hoc autem quod derivatum est in actione temporalium: etiam si trinitas possit non tamen imago dei possit inveni.

De optione eorum qui coniugio masculi et femine et eorum pluri diuinam copiant trinitatem.

Ca. V.

Non de non mihi videntur probabilez afferre sententiam qui sic arbitrantur trinitatem imaginis dei in tribus personis quod attinet ad humanam naturam posse reperiri: ut in coniugio masculi et femine atque in eorum prole compleatur. **Q**uod quasi vir ipse patris personam intrinsecus: filij vero quod de illo ita processit ut nasceretur: atque ita tertiam personam velut spiritus dicunt esse mulierem: que ita de viro processit: ut non ipsa esset filius aut filia: quibus ea concipiente proles nasceretur. **D**ixit enim dominus de spiritu sancto quod a patre procedat: et tamen filius non est. **I**n huius igitur opinionis errore hoc solum probabiliter afferunt: quod in origine facte femine secundum sancte scripturam fidem satis ostendit: non omne quod de aliqua persona ita existit: ut personam alteram faciat filium posse dici: quam quidem de viri persona existit per

Job. 1. 1.